

Postanowienie z dnia 10 sierpnia 2001 r.

I PKN 128/01

Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji (art. 393³ § 1 pkt 3 KPC) nie pozwala odrzucić kasacji, ale nie zapewnia przyjęcia jej do rozpoznania (art. 393 § 1 i 2 KPC).

Sędzia SN: Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 10 sierpnia 2001 r. sprawy z powództwa Zbigniewa P. przeciwko Ł. Regionalnej Kasie Chorych w Ł. o odszkodowanie, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 listopada 2000 r. [...]

o d m ó w i ł przyjęcia kasacji do rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 11 sierpnia 2000 r. oddalił powództwo Zbigniewa P. przeciwko Ł. Regionalnej Kasie Chorych w Ł. o odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę. Ustalił, że powód, powołany na stanowisko dyrektora Ł. Regionalnej Kasy Chorych od dnia 1 stycznia 1999 r., został odwołany przez Radę tej Kasy pismem z dnia 9 listopada 1999 r. z uwagi na „oczywiste i rażące” naruszenie przepisów ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153 ze zm.) oraz statutu Ł. Regionalnej Kasy Chorych. Naruszenie to polegało na niezgodnym z § 8 pkt 5 statutu dokonaniu zmian w regulaminie wynagradzania przez przyznanie dyrektorowi oraz członkom zarządu Kasy odpraw pieniężnych (co należy do wyłącznej kompetencji Rady), niepoinformowaniu Rady Kasy o wystąpieniu dnia 3 września 1999 r. do Sądu Rejestrowego w Łodzi o dokonanie zmian w statucie wprowadzonym przez Pełnomocnika Rządu i niepoinformowaniu tej Rady o wyniku postępowania przed Sądem Rejestrowym. Sąd Okręgowy podkreślił, że w myśl § 14 ust. 2 statutu Ł. Regionalnej Kasy Chorych, Rada Kasy może odwołać dy-

rektora w każdym czasie w przypadku oczywistego i rażącego naruszenia przepisów ustawy, statutu oraz regulaminu pracy zarządu. Zmiany w regulaminie wynagradzania wprowadzone przez powoda były korzystne dla samego powoda, gdyż sprowadzały się w istocie do uchYLENIA § 14 ust. 2 regulaminu przez wyłączenie możliwości pozbawienia dyrektora i członków zarządu Kasy prawa do odprawy pieniężnej w razie ich odwołania ze stanowiska. Postępowanie powoda było więc rażące, a to uzasadniałoby jego odwołanie. Jeżeli przy tym odwołanie to nastąpiło w sposób równoznaczny z wypowiedzeniem umowy o pracę (kończącym się z dniem 31 grudnia 1999 r.), brak było podstaw do zasądzenia odszkodowania. Stosownie bowiem do art. 70 § 2 w związku z art. 69 pkt 2 lit. b KP, odwołanie pracownika ze stanowiska ze skutkiem równoznacznym z wypowiedzeniem umowy o pracę wyłącza możliwość dochodzenia odszkodowania przewidzianego w razie wypowiedzenia umowy o pracę.

Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 29 listopada 2000 r. oddalił apelację powoda i zasądził od niego na rzecz strony pozwanej kwotę 1 500 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

Sąd Apelacyjny uznał, że rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji znajduje uzasadnienie w materiale dowodowym sprawy oraz w przepisach prawa. Nie podzielił poglądu powoda, według którego jego roszczenie o odszkodowanie miało mieć oparcie w umowie o pracę zawartej w dniu 4 sierpnia 1999 r. przez Podsekretarza Stanu [...] działającą jako Rada Ł. Regionalnej Kasy Chorych, gwarantującej mu zatrudnienie do dnia odbycia posiedzenia Rady Kasy, na którym zostanie przyjęte roczne sprawozdanie finansowe za 1999 rok. W tym bowiem czasie źródłem stosunku pracy było powołanie, które trwało od dnia 1 stycznia 1999 r. i które stanowiło przeszkodę prawną do zawarcia z powodem umowy o pracę dotyczącej tych samych obowiązków. Powód nie został ponadto odwołany ze stanowiska. W tym stanie rzeczy przepis art. 58 KC stanowiący, że czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, pozwalał Sądowi Okręgowemu przyjąć, że wymieniona umowa nie mogła wywrzeć skutków prawnych, to znaczy doprowadzić do powstania między powodem i stroną pozwaną umownego stosunku pracy na stanowisku dyrektora. Z tego też względu umowa ta nie mogła stanowić podstawy żądania odszkodowania przewidzianego w art. 58 KP.

W kasacji od powyższego wyroku powód zarzucił naruszenie art. 22 KP w związku z art. 65 § 1 i art. 353 KC wskutek pominięcia zasady swobodnej oceny

umów, obowiązującej także w prawie pracy, która pozwala nie tylko na swobodne ukształtowanie przez strony stosunku pracy, ale stanowi także sposób wykładni oświadczeń woli. Jako okoliczności uzasadniające rozpoznanie kasacji skarżący wskazał „konieczność wykładni przepisów prawa materialnego w zakresie ingerencji przez organ sądowy w treść umowy (w tym także umowy o pracę) z interpretacją (lub nadinterpretacją) tej umowy, zmieniając diametralnie jej charakter, oraz uznanie, że umowa zawarta przez strony, z których jedna jest przedstawicielką Rządu RP, jest nieważna. Stanowi to polemikę co do sposobu stosowania wykładni prawa, bez prezentowania własnego stanowiska i poglądów w sprawie.” W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa wraz z kosztami procesu według norm przepisanych za wszystkie instancje.

Strona pozwana wniosła o oddalenie kasacji i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawienie przez stronę wnoszącą kasację okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie nie oznacza, że Sąd Najwyższy przyjmie kasację do rozpoznania. Spełnienie powyższego wymagania, przewidzianego w art. 393³ § 1 pkt 3 KPC w brzmieniu obowiązującym od nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2000 r., nie pozwala jedynie odrzucić kasacji: sądowi drugiej instancji na podstawie art. 393⁵ KPC, natomiast Sądowi Najwyższemu - na podstawie art. 393⁷ § 2 w związku z art. 393⁵ KPC. Nie zapewnia jednak przyjęcia kasacji do rozpoznania. Przyjęcie to zależy bowiem od braku okoliczności, które uprawniają Sąd Najwyższy do wydania postanowienia o odmowie przyjęcia kasacji do rozpoznania. Okoliczności te zostały wymienione w art. 393 § 1 i § 2 KPC. Według powyższych przepisów, Sąd Najwyższy może odmówić przyjęcia kasacji do rozpoznania, jeżeli w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne, nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie ani nieważność postępowania, a ponadto gdy zaskarżone orzeczenie nie narusza w sposób oczywisty prawa lub gdy kasacja jest oczywiście bezzasadna.

W ocenie Sądu Najwyższego, w przedmiotowej sprawie nie było podstaw do przyjęcia kasacji do rozpoznania. Również skarżący nie wskazał ich istnienia, ograni-

czając wywody do stwierdzenia, że ocenie Sądu Najwyższego powinna podlegać „wykładnia dwu umów”: jednej dotyczącej „powołania” powoda na stanowisko oraz drugiej dotyczącej „stosunku pracy o określonych warunkach na czas oznaczony”. Zdaniem skarżącego, w świetle tych umów, kwestia istnienia przepisów odrębnych regulujących stosunek pracy na podstawie powołania nie ma żadnego znaczenia. Zasada swobody umów wyrażona w „art. 353 KC” pozwoliła bowiem stronom swobodnie ukształtować łączący je stosunek pracy, zaś dodatkowym argumentem na rzecz tej tezy jest przepis art. 65 § 2 KC, który na podstawie zawartych w nim kryteriów dopuszczał ustalenie treści oświadczeń woli stron - zgodnie z ich rzeczywistymi intencjami, a nie na podstawie nazwy umowy.

Odnosząc się do stanowiska strony powodowej trzeba podnieść, że nie mogło być ono rozumiane jako sytuacja świadcząca o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego ani o potrzebie wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości. Potrzeba „wykładni dwu umów” nie świadczy bowiem o potrzebie wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości. Sąd Apelacyjny, a wcześniej także Sąd Okręgowy, trafnie stwierdził, że na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz.U. Nr 28, poz. 153 ze zm.) stosunek pracy powoda jako dyrektora pozwanej Ł. Regionalnej Kasy chorych mógł powstać na podstawie powołania (art. 76 ust. 3), i tak się stało, jak również mógł ustać w wyniku odwołania, co także nastąpiło. Sąd Apelacyjny ustalił przy tym, że umowa z dnia 4 sierpnia 1999 r. nie przekształciła stosunku pracy z powołania w umowny stosunek pracy, gdyż „w tym samym czasie źródłem wykonywania obowiązków przez powoda było powołanie pochodzące z dnia 4 stycznia 1999 r. i nie zachodziła potrzeba, a wręcz zachodziły przeszkody prawne do zawierania z powodem umowy o pracę”. Gdyby zaś przyjąć założenie odwrotne, to - zdaniem Sądu Apelacyjnego - trzeba uznać, że czynność prawna w postaci umowy została dokonana sprzecznie z ustawą o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym, a zatem nie wywołała skutku prawnego, tj. nie doprowadziła do powstania umownego stosunku pracy.

Przepis art. 353¹ KC (błędnie powołany w kasacji jako art. 353 KP, który definiuje istotę zobowiązania) wyraża obowiązującą w prawie zobowiązaniowym zasadę wolności umów. W myśl powyższego przepisu, zasada ta doznaje ograniczeń wtedy, gdy treść i cel umowy sprzeciwiają się właściwości (naturze) stosunku prawnego, ustawie lub zasadom współżycia społecznego. Przepis jest więc jasny i stan faktyczny sprawy nie wymagał jego wykładni. Również wskazany w kasacji art. 65 § 2 KC

nie wymagał wykładni, gdyż zawiera oczywistą dyrektywę, według której w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu.

W uzasadnieniu postanowienia z dnia 5 kwietnia 2001 r., I CZ 30/01, a także postanowienia z dnia 5 czerwca 2001 r., IV CZ 45/01, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że ocenie Sądu Najwyższego dokonywanej w ramach tzw. przedsądu podlegają przesłanki z art. 393 § 1 pkt 1 i pkt 2 KPC, co oznacza, że powinnością strony wnoszącej kasację jest wyraźne i umotywowane stwierdzenie, że występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne lub istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Tak więc do powoda należało przedstawienie racji i argumentów odpowiadających warunkom przewidzianym w art. 393 § 1 pkt 1 i pkt 2 KPC i uzasadniających przyjęcie kasacji do rozpoznania.

Wobec tego że kasacja powoda nie spełniła tych wymagań, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393⁷ § 1 KPC w związku z art. 393 § 1 pkt 1 i pkt 2 KPC postanowił jak w sentencji.

=====